

ACC. N:R M. 15834:1-10.

Landskap: *Småland* Upptecknare: *Lisa Nilsson, Vederstöv*
Härad: *Kinnared* Berättare: *Lovisa Nilsson, "*
Socken: *Tävelsås* Berättarens yrke: _____
Uppteckningsår: *omk. 1935* Född år *1881* i *Tävelsås*

infl. f. Vederstöv år 1905

Tvöskning m. m. s. 1-3
Julse der. s. 3-10.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Julförberedelser för i tiden.

Vederslösa

Kinnemoalds, ha

Kromoberget.

Julförberedelserna för började redan i november månad. Det gällde t. ex. att i tid ha drökat julädeln, och då det på den tiden ej var vanligt med dröcker, fick man lag dröka. Detta var ett mycket tungt och smidigt samt arbete. Det var ej vanligt att pedantkor kan tre på morgonen gå till bakfästa slag på togen, där manfolket stollades och ett vid skenet av en rykande fotograflykta.

Sedan man väl fått säden drökad, återstod ännu ett drygt arbete med attrensa rågen. Detta skedde ej, som nu genom barymin. Tillället fick Far och Ströber sitta på den dragiga togen och "kasta" rågen, vilket arbete frödras stor vana och starka armar.

När så säden äntligen blivit renad,

skulle den förslas till kvarnen, vilken oftast var
 belägen en hel mil från hemmet. Det gällde
 nu att vara ute i tid för att ha möjlighet att
 hinna hem samma dag, om man förärlad
 "till kvarns". Man brukade åka hemifrån redan
 vid 1-2 tiden på natten, färdens tid gick ej i år-
 deles fot, emedan dragarna endast var ett par
 sömniga oxar. När man så slutligen var fram-
 me till kvarnen, fick man här vänta ofta ända
 framåt kvällen, ty malning skedde i den ord-
 ning, alldeles som man kommit.

Gubbarna samlades vanligen i kvarn-
 hammaren, där det var varmt och skönt, och här
 satt man och berättade om allt, vad som hänt
 inom det senaste halvåret. Med särskild för-
 kärlek talade man om bygdens starkaste kallar.
 "Fingerbrok" och "Måsteruppstagning" var nägot
 som bland gubbarna, då de samlades i kvarns-

hammareu, var ett vanligt bidifödois.

När man så fått mjölk hem, skulle det stora gullbaket göras. Man "satt i deg" i flera "såttar", som egentligen var stora väldiga bakbrög. Till julen bakades bröd i stora mängder, man brukade beräkna att gullbaket ifråga om matbröd skulle vara ända till påsk, och detta är ju en ganska lång tid. Förutom ljuvorn är både fäin och grövre mjöl bakades till jul även "lunnkakor", som hade formen av en stor tillplattad kringla. Detta bröd hängdes sedan upp i baket på en lång stång, för att bli riktigt hårt.

I fattigare huse blandade man oftast visen grotkäis i degen för att spara på mjölet. Småbröd bakade man uti små närmare jul.

I varje mågel så när välbeställd jordbrukare
 hem fanns det en välgodd och präktig "Skum"
 all slakta till julen. Det var vanligt, att
 slaktaren och hans medhjälpare skulle,
 innan de gingo ut för att "läggen", få i
 sig ett glas sup. Det händer ju ibland,
 att denna tradition övergick till att
 man drack sup på sup, till man var
 kommen riktigt i lagen, och det fanns ännu
 några gammal bonde, som kan berätta
 om de gånger, då gisen sprungit i från bå-
 de slaktaren och bonden.

Mågel som vid julslaktet var
 mycket riktigt all få redde på var, hur
 mycket "jula" hos manna väjde, ty det var
 en sorts lörlaw om att ha den färdig gisen.
 Det berättas att isen kunde uppmå en vikt
 av 30 skåpund, men det var nog ej varje

småbrukares masser, som "istra" uppfyllde denna vikt. Ar jilaw kokades i stek, som sedan användes i stället för smör.

Man skulle äro "lägga kylta", som man sade. Kostverkningen omfattar många olika arter, t. ex. blodkott, hackkott, spickkott, rullkott samt slarkott.

Hade man till jilaw slaktat en ore eller två, fick man "hära kalq", som sedan användes till att stjva gjus ut.

"Juldiska" skulle ju naturligen givas i varje hem. Detta byggde man själv, men då mättet var dyrt och det oftast var ont om pengar, användes bränd gertatis till fridrupp mättet med.

Per gamla sin bemarkelse dag sinna jul var, när far och mor kunde till handelsboden för att "handla till jul".

Oflast var vägen till handelsboden / eller 2 fjär-
 diingsväg, som man sade, var för man hit
 ofla mig tog hela dagen i anslut. Handels-
 bodarna voro rektorna för jul tilligt be-
 rikta. Efter avslutad affär bjöd handels-
 mannen ofla Far och Abou på kaffe och
 derutom en suppe för sådd en gränsa-
 mellen ^{hem} till barnen.

Annars en lång färd förstod
 Far, innan julen kom, nämligen att er-
 hända julbrännvinet från staden. Denna
 resa ble ofla en tråkig färd, emedan julbrän-
 vinet avsmakades i för stora mängder på
 i staden och på hemfärden.

Det var ytteligen mycket all
 ordna med innan julen kunde mottagas,
 hela huset skulle rengöras, i varje rum skulle gryn-
 das och gräs fäst. Det var en gammal sed-

vänja att beklåda hela väggarna med stora bildark, där man med gula färger hade framställt tomtar, troll, jultor och jinnor osv, man även Jesusbarnet, Josef och Maria.

Fars sluttiga arbete var att hugga julgran. Denna kläddes sedan på julaftonen av barnen, som under slähta förtjuning hängde dit sina hemgjorda små papperblommor i guld och rött färgat papper, små, av papper hopflätade korgar, fyllda med kanelnötter, som sparet från träsk.

På julaftonskvällen samlades alla familjemedlemmarna i "strålugan", där kaffebudet var dukat.

Enar skulle sätas upp utav för slugdövarna, och när kloackklängen komade ut över nydru från verkens kyrka, var det vanligt, att far "skjöt in julen", genom

att arbeta de skott från sin brisa. Vid kaffe
bordet utdelades julklayporna. Därefter
buckade Far lära högt om Jule's födelse, varpå
någon julsalm sjöngs. Sedan dansade
man omkring julgranen, och lekte jullekar
såsom "Jälles millev" och "Farmors flue hörs".

Sen del hem pinnas de, som ännu
brodde på julkorvet och att denna på
julaftonskvällen hem från till slugdä-
ren för att se, om det var någon julgräs
utställ på honom. Därför buckade man
sätta ut ett par pyntade julgräs. Varm
mail den vara, annars kunde det hända,
att gårdens hundar d. e. kunde eller katten
ått upp gräset, och denna gick ju på det
sättet milt om julmaten. Sedan brodde
att han i så fall hämnades på gårdens folk.

På juldagsmorgonen skulle så många som möjligt gå till skolan. Någon måste dock stanna hemma, och denna ålag del all se till, att det var lys sånda i alla fönster, när folk begar sig till julskolan.

Om gammal sed var, att om man fick besök i julhelgen, så fick denna ej gå, förän man bjöd honom på något till äta. Ty andens "bar här lit julen", och det ansågs, att hela julglädjen frömmigt samtidigt som fröjdligen slänges över.

De bråkande julkalasbrö-
gade söndagen, och var man pikligt
väl härd i skolan, så kunde man så
ha hopp om att få komma på söndagen till
julkalas ända till jingordidagarna.

Ännu gör du dagen bättre del" bjergs
dag "Knut, du bär julen ut".

Lisa Nilsson
Vederström

Meddelat av: Lovisa Nilsson född d. 25/8 1881 i
Tärnlås socken, inflyttad till Vederström
den 3 jan 1905.